

SERIA „AFACERI ORIENTALE”

ROMÂNIA ÎN COMISIILE DUNĂRII: DOCUMENTE DIPLOMATICE, 1919-1945

**Prefață: prof. univ. dr. Ioan Bolovan,
membru corespondent al Academiei Române
Editori: Oana Florescu, Vadim Guzun**

**Argonaut 94
Cluj-Napoca**

Romania in the Danube Commissions: Diplomatic Documents. 1919-1945

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

România în Comisiile Dunării : documente diplomatice, 1919-1945 / ed.:

Oana Florescu & Vadim Guzun ; pref.: Ioan Bolovan. - Cluj-Napoca :

Argonaut 94, 2025

ISBN 978-630-95170-8-1

I. Florescu, Oana (ed.)

II. Guzun, Vadim (ed.)

III. Bolovan, Ioan (pref.)

94

34

Seria: „Afaceri Orientale”, inițiată de Vadim Guzun

Volumul 30: România în Comisiile Dunării: documente diplomatice, 1919-1945

Editori: Oana Florescu, Vadim Guzun

Prefață: prof. univ. dr. Ioan Bolovan

Editura: Argonaut, Cluj-Napoca

E-mail: edituraargonaut@yahoo.com

Calea Dorobanților nr. 55, ap. 15, Cluj-Napoca

CUPRINS

- Prefață, prof. univ. dr. Ioan Bolovan, **7**
- Nota ediției, Oana Florescu, Vadim Guzun, **9**
 - Studiu introductiv, Vadim Guzun, **13**
 - Lista și rezumatul documentelor, **45**
 - *List and summary of documents*, **77**
 - Documente, **109**
 - Fotografii, facsimile, **903**
 - Abrevieri (română, engleză), **923**
 - Indice de nume și toponime, **927**
 - Lista seriei *Afaceri Orientale*, **941**

PREFAȚĂ

De-a lungul istoriei, geografia a modelat nu doar densitatea populației, viața și ocupațiile oamenilor, ci și relațiile interumane, iar de la un timp și relațiile între state. Pe măsură ce ne apropiem de timpurile moderne, aceste relații au fost normate, codificate în reglementări, tratate de drept etc. care au exprimat în primul rând interesele marilor actori din sistemul internațional. Dunărea, unul dintre cele mai mari fluvii ale Europei, a fost o arteră importantă de comunicații între Europa Centrală și cea de Sud-Est, iar dezvoltarea economică a statelor riverane, începând cu finalul Evului Mediu, a amplificat importanța acesteia și a generat, pe măsură, unele tensiuni și rivalități între aceste state, dar și între ele și alte puteri care nu erau nici măcar riverane. Firește, Dunărea a oferit în nenumărate rânduri și cadrul propice pentru relații cordiale, de colaborare, între statele riverane mai mici și/sau marile puteri. Pacea de la Pasarowitz din 1718 stabilea dreptul de liberă navigație pe Dunăre și al ieșirii navelor austriece la Marea Neagră, ceea ce marchează prima străpungere a dominației exclusive a Imperiului Otoman în Marea Neagră, instaurată de la sfârșitul secolului al XV-lea. În urma păcii de la Kuciuk-Kainargi din 1774, Rusia a dobândit dreptul de negoț liber pe Dunăre și Marea Neagră, ceea ce marca intrarea unei alte mari puteri în angrenajul statelor direct interesate de Dunăre. În secolul al XIX-lea, cercul statelor riverane sau al celor interesate de statutul Dunării a crescut, prin includerea unor noi actori. Rezultatul a fost crearea în urma Războiului Crimeii, prin tratatul de pace de la Paris din 1856, a Comisiei Europene a Dunării.

În secolele XIX-XX au mai fost create și au funcționat și alte organisme cu atribuții de reglementare a problemelor numeroase izvorâte din nevoia de a norma cât mai bine statutul acestei importante căi de navigație ce străbătea teritorii întinse din Europa Centrală până la Marea Neagră: Comisia Internațională a Dunării, Comisia Permanentă a Regimului Apelor din Bazinul Dunării, Consiliul Dunării Fluviale, Direcția Dunării Maritime, Administrația Porților de Fier și a Cataractelor Dunării etc. Firește, funcționarea acestora dar și prezența delegaților țării noastre au generat foarte multe documente care reflectă o activitate laborioasă, marcată preponderent de dorința actanților de a se găsi soluțiile optime în vederea armonizării intereselor multiple.

Domnul doctor Vadim Guzun este un istoric validat deja în plan istoriografic, a cărui arie de expertiză se circumscrie în mod special secolului XX din istoria României și spațiului ex-sovietic: relații diplomatice, politicile regimului totalitar bolșevic, emigrația, acțiunile de spionaj din această arie geopolitică etc. Volumul de față, editat împreună cu doamna Oana Florescu, reprezintă o nouă și valoroasă contribuție din perspectiva istoriei relațiilor internaționale, mai precis prezența țării noastre în organizațiile internaționale ce au avut ca obiect reglementarea problemelor Dunării între 1919-1945. Limitele cronologice ale demersului de față au o vădită

ROMÂNIA ÎN COMISIILE DUNĂRII:
DOCUMENTE DIPLOMATICE, 1919-1945

îndreptățire: limita inferioară este dată de finalul Primului Război Mondial și începutul Conferinței de Pace de la Paris care a avut pe ordinea de zi și analiza statutului Dunării, în urma căreia a rezultat Convenția de la Paris asupra Statutului definitiv al Dunării (23 iulie 1921). Limita superioară a cărții este anul 1945, ce coincide cu sfârșitul celui de Al Doilea Război Mondial, care a marcat un nou curs în ceea ce privește interesul aparte al unui mare actor din sistemul internațional (U.R.S.S.) față de această arteră fluvială, concretizat la scurt timp prin impunerea de către Stalin a Convenției de la Belgrad (18 august 1948), care puna capăt libertății, tratamentului egal și supravegherii internaționale în bazinul dunărean. Prin urmare, segmentul cronologic investigat este foarte bine documentat de autori, care și editează acum selectiv, dintre miile de documente consultate, un număr de 417 dintre cele mai reprezentative piese din Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României: rapoarte, sinteze, analize, telegrame, note, note de audiență, note verbale, instrucțiuni, avize juridice ori de oportunitate, procese-verbale etc. emise de/ adresate autorităților statului român. Acest material documentar, foarte bogat și valoros în același timp, reliefează interesul constant al mai tuturor guvernelor țării noastre din perioada interbelică și din perioada celei de a doua conflagrații mondiale față de prezența activă a diplomaților/delegaților României în aceste organizații internaționale pentru a proteja cât mai bine nu numai libertatea de navigație, cât mai ales interesele economice, suveranitatea și integritatea teritorială a statului român. Comisia Europeană a Dunării a oferit în tot acest interval de timp mai multe oportunități țărilor membre să-și consolideze relațiile de cooperare economică, să afișeze solidarități politico-diplomatice tot mai evidente în fața contestatarilor sistemului de pace de la Versailles din 1919-1920.

În cele peste patru sute de documente editate cu rigoare și profesionalism de către diplomații Oana Florescu și Vadim Guzun, vedem o serie de funcționari și diplomați (de la „ilustru anonimi” la personalități marcante ale politicii românești interbelice) care și-au pus întreaga energie și competență în serviciul națiunii și al statului român: T. Stelian, C. Contzescu, Al. Cretzianu, E. Cristescu, C. Ene, G. Gafencu, A. Păunescu, V. Pella, E. Rossi, C. Vișoianu ș.a. Privind retrospectiv la aceste documente și la anii cercetați, putem afirma că nu doar perioada celui de Al Doilea Război Mondial a fost una dificilă, dar și destui alți ani din deceniile trei și patru ale secolului trecut, deoarece au existat în cadrul Comisiilor Dunării unele subiecte care au încins spiritele atât pe timp de pace cât și de război. De aceea, eforturile reprezentanților României au fost cu atât mai meritorii cu cât au știut să prezeve interesele țării noastre și să se plieze, cu subtilitate și demnitate, la variațiile raporturilor de putere din acest spațiu geopolitic complicat. Editorilor li se cuvin adresate nu doar felicitări pentru modul exemplar în care au pregătit acest nou volum care va fi citit și citat cu insistență de către specialiști, ci și mulțumiri pentru introducerea în circuitul științific a unui imens material informațional pentru cunoașterea mai nuanțată a perioadei interbelice.

Prof. univ. dr. Ioan Bolovan,
Membru corespondent al Academiei Române